

ANNIKA THOR

EN Ö I HAVET

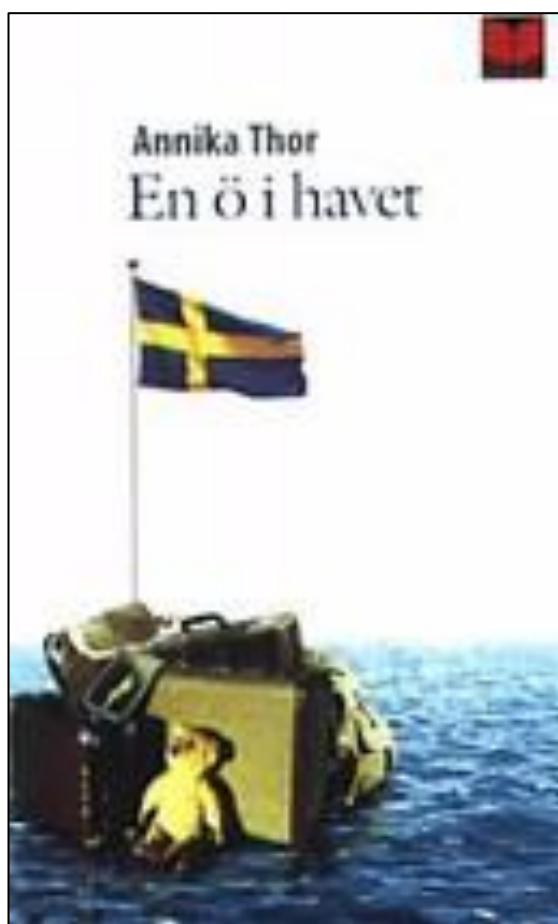
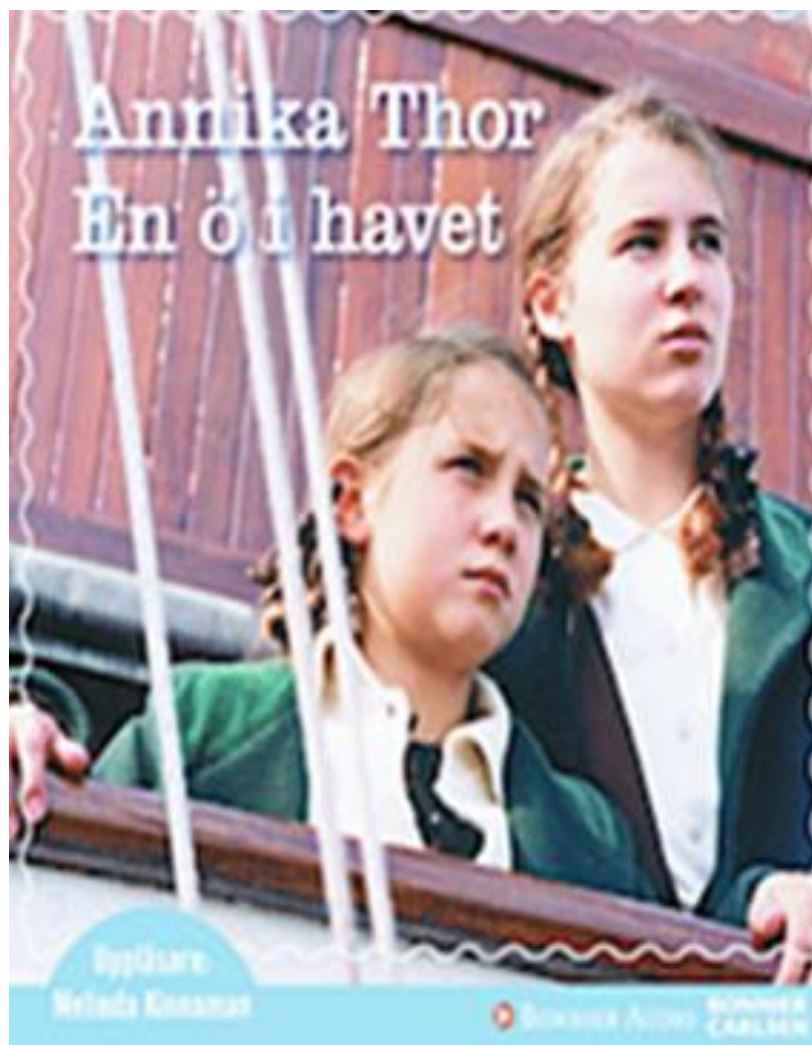
BONNIER
CARLSEN

En ö i havet

Annika Thor

En ö i havet

Text Annika Thor

Systrarna Steffi och Nelli är tolv och sju år gamla när de skickas till Sverige för att undkomma judeförföljelserna i sitt hemland Österrike. De drömmer om ett paradiset, men möts av en karg verklighet.

Annika Thors *En ö i havet* är en gripande och osentimental skildring av två livsöden i skuggan av andra världskriget. De vet ingenting om Sverige, bara att de ska bo på en ö i Göteborgs skärgård. När de kommer fram är ingenting som de väntat sig. Där finns bara hav och sten, sjöbodan och fiskebåtar... Det luktar fisk och ingen talar deras språk. Inte får de bo tillsammans heller. Steffi bor hos tant Märta och Nelli hos tant Alma. Och det blir inte bättre när de börjar skolan. Steffi blir retad för sitt mörka hår och sin brytning och har svårt att försvara sig med sina knappa språkkunskaper.

Den här lärarhandledningen har Christina Strömwall skolbibliotekarie och Karolina Falk lärare 4-6 gjort tillsammans under våren 2018. Vi arbetar båda på Skönadalsskolan i Kävlinge kommun.

Innehåll

.....	1
.....	2
.....	3
.....	3
Före läsningen	6
Kapitel 1	6
Kapitel 2	6
Kapitel 3	6
Kapitel 4	7
Kapitel 5	7
Kapitel 6	7
Kapitel 7	7

Kapitel 8.....	7
Kapitel 9.....	8
Kapitel 10.....	8
Kapitel 11.....	8
Kapitel 12.....	8
Kapitel 13.....	8
Kapitel 14.....	9
Kapitel 15.....	9
Kapitel 16.....	10
Kapitel 17.....	10
Kapitel 18.....	10
Kapitel 19.....	10
Kapitel 20.....	10
Kapitel 21.....	10
Kapitel 22	10
Kapitel 23.....	10
Kapitel 24.....	11
Kapitel 25.....	11
Kapitel 26.....	12
Kapitel 27.....	12
Kapitel 28.....	12
Kapitel 29.....	12
Kapitel 30.....	13
Kapitel 31.....	13
Kapitel 32.....	13
Kapitel 33.....	13
Kapitel 34.....	13
Kapitel 35.....	13
Kapitel 36.....	14
Kapitel 37.....	14
Kapitel 38.....	14
Kapitel 39.....	14
Kapitel 40.....	14

Före läsningen

Visa de olika omslagen. Vilket gillar du bäst? Låt klassen titta på det äldre omslaget och prata om personer, färger, handling i bilden. Hur ser flickorna ut? Vad finns det i bakgrunden? Vad säger titeln oss? Vad tror du boken kommer att handla om? Förväntningar på boken. Berättar det nyare omslaget samma sak?

Kapitel 1

Närläs: Stoppa efter första sidans inledning: Vad får vi veta?

Läs ut kapitlet.

Hjälps åt att beskriva händelsen då alla barnen kommer till Göteborgs station.

Vad händer? Hur ser där ut?

Barnen talar tyska. Vilka länder kan de ha kommit ifrån?

Titta på en karta och peka ut Göteborg.

Har du varit där? På stationen?

Vad kan det vara för båt som Steffi och Nelli ska åka med tror du?

Kapitel 2

Steffi och Nelli dagdrömmer om hur det kommer att vara när de kommer fram.

Har du dagdrömt någon gång? Om vad?

Vilken tid handlar den här boken om? Hur kan vi veta det?

Varför har flickornas familj behövt flytta till ett litet rum och sedan bestämt sig för att skicka bort sina flickor?

Kapitel 3

Nu vet vi att flickorna kommer ifrån Wien. I vilket land ligger den staden?

Steffi tänker: "Världens ände. Detta här är världens ände." Vad tror ni att hon menar med det?

Hur känner sig flickorna när de måste skiljas åt tror du?

Samtala om dagens flyktingsituation. Gör jämförelser. Hur känns det att skiljas från sina föräldrar? Hur känner sig föräldrarna? Hur kan de skicka bort sina barn?

Kapitel 4

Steffi plockar upp sina kläder ur sin resväska. Strumpor, underbyxor, koftor mm. Klädesplagget livstykke nämns också. Vad är ett livstykke?

Finns det andra klädesplagg som du kan komma på som vi inte använder längre? Varför används de inte längre, tror du? Har det ersatts med något annat?

I kapitel 3 beskrivs huset som Steffi ska bi i väldigt noga och i kap 4 hennes lilla rum. Välj huset eller rummet och måla av det så noga du kan efter beskrivningen.

Kapitel 5

Varför ändrar Steffi sitt brev, tror du? Vad tycker du om det?

Steffi och tant Märta "talar" med varandra med en sorts teckenspråk. Kan ni komma på fler ord som går lätt att visa.

Kapitel 6

Kommer du ihåg hur det var när du lärde dig cykla? Berätta!

Frimärket kostade 30 öre. Ta reda på vad det skulle kosta att skicka ett brev till Österrike idag.

Kapitel 7

Hur visar sig Steffis besvikelse över baddräkten. Ge exempel ur texten.

Stranden beskrivs mycket målande: "Sandstranden är smal och stenig, Inga solstolar, inga parasoller, inga glassförsäljare syns till. En ung kvinna sitter på en filt med tre småbarn omkring sig. Annars är stranden tom, men längre ut på klipporna ser Steffi barn som badar. En flicka har rött hår som lyser i solen."

Fortsätt på en målande beskrivning av stranden så som du tänker dig den. Tänk på att bygga ut texten med ex väder, vind, dofter, ljud eller något annat som skulle kunna passa in.

Kapitel 8

Innan läsningen: Gör uppgiften "en mening och hundra ord". Börja med att skriva meningen *Bakom dem, på en fyrkantig ruta, står det med stora, röda bokstäver: JUDE* på tavlan. Eleverna får associera fritt. De sätter ord på sin tolkning. Vi ska tillsammans samla hundra ord på fem minuter! Skriv ner alla ord som eleverna kommer på. Efteråt får eleverna förklara för varandra hur de associerat. De tar del av varandras tankar och förståelse om de olika orden. Därefter fortsätter de parvis att välja ut orden:

- Topp fem associationer – ord som har den logiskt starkaste kopplingen till meningen
- Topp fem – klurigaste associationer
- Topp fem – associationer som berör mest

Syftet är att resonera om och motivera valen, samt lyssna till hur andra har tänkt och lära av deras tankar för att möta nya perspektiv.

Under läsningen: se hur eleverna reagerar när de kommer till meningen de arbetat med.

Efter läsningen: fick eleverna andra associationer efter att de läst texten än vad de hade innan detta avsnitt?

Kapitel 9

Samtala om det lästa, om hur plötsligt allt blev förändrat för alla.

Kapitel 10

Varför blir flickorna ovänner tror du?

Varför vill inte Steffi att Nelli ska skriva om det som inte är så bra tror du?

Kapitel 11

Ta reda på hur björnbär ser ut om du inte vet. Leta i ex. NE.se

Vad tycker du om straffet som Steffi fick av tant Märta, var det rättvist?

Kapitel 12

Gå igenom följande ord med eleverna innan ni läser kapitlet.

väckelsemöte, Försoningsdagen, podie, ackompanjera, frälst, predikant,

Be dem skriva upp fler ord som de inte förstår när de sedan läser.

Kapitel 13

Gå igenom följande ord med eleverna innan ni läser kapitlet.

solkig, hundörad, försättsblad, medfaren, reservoarpenna.

Ta reda på vad orden betyder innan läsningen.

Be eleverna skriva ner fler svåra ord som de stöter under läsningen och låt dem ta reda på betydelsen.

Steffi fick ett pennskrin i trä av farbror Evert. Sådana var vanliga förr. Har du något pennskrin? Berätta om det.

Kapitel 14

Vad är annorlunda i Steffis nya skola mot din?

Vad tycker du om Sylvias sätt att "välkomna" Steffi?

Steffi känner inte igen sig när hon ska leta upp Österrike på kartan. Olika händelser, krig till exempel, har påverkat hur vår europakarta ser ut idag. Jämför en europakarta från 1940-talet med dagens karta på ex Google maps. Vad har förändrats? Hur kommer kartan se ut kommer om 100 år? Varför? I länkarna hittar du Europakarta från 1940-talet.

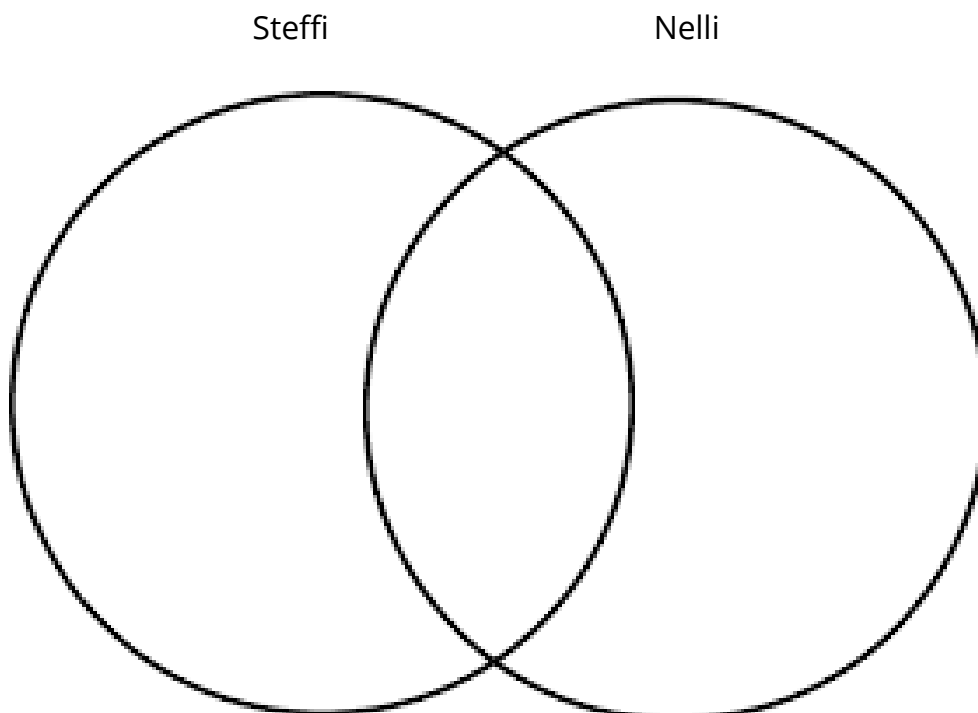
https://www.ushmm.org/wlc/en/media_nm.php?ModuleId=10007619&MediaId=6799

Kapitel 15

Varför reagerar Steffi som hon gör när hon får presenten av Svante?

Gör ett venndiagram där eleverna jämför systrarna Steffi och Nelli och deras karaktärer. Vad finns det för likheter och vad finns det för skillnader mellan de två?

Venndiagram

Kapitel 16

Tant Märta säger inte mycket. Tror du att hon tycker om Steffi och hur visar hon det i så fall?

Kapitel 17

Är Steffi en tjuv? Diskutera i klassen!

Kapitel 18

Vera säger att Steffi inte fattar någonting. Vad kan hon ha menat med det?

Kapitel 19

Steffis fläta tar eld, när fröken frågar hur det gick till svarar Sylvia. "Jag vet inte, hon måste ha svängt med flätan så att den kom åt mitt ljus." Vad tänker du om det?

Kapitel 20

Samla ord tillsammans i klassen som beskriver hur Steffi känner sig när hon fått de två breven.

Kapitel 21

Steffi har pengar men vill inte ge några till Nelli. Varför inte? Vad tror du?

Kapitel 22

Varför betar sig handlaren som han gör mot Steffi? Vad tror du?

Kapitel 23

Ställ en fråga till texten. Visa eleverna hur de kan gå tillväga när de väljer ut en fråga till texten. Börja med att välja ett avsnitt från boken ex:

"Gav du henne korallhalsbandet? Din dumbom! Vad ska mamma säga?"

"Det var ju du som sa att jag skulle göra det?"

"Jag menade det ju inte, fattar du väl?"

"Varför sa du det då?"

Det här stycket fick mig att fundera över varför vi ibland säger saker som vi inte menar när vi vet att det egentligen är fel. En frågeställning kring detta skulle kunna formuleras på följande sätt:

Varför säger vi ibland saker som vi vet kan såra andra fast vi egentligen inte vill?

Välj nu ut ett eget stycke ur texten som fick dig att fundera över något. Formulera en frågeställning kring dina tankar.

Kapitel 24

Ställ nya frågor till texten. Arbeta två och två.

Kapitel 25

Att skriva utvecklade svar på frågor

1. En del av **frågan** måste finnas med i svaret.
2. Använd något eller några av **utvecklingsuttrycken**. Variera dig dvs. använd flera av dem ex.

3. Ge minst ett **exempel** som stödjer ditt svar.

Ett exempel på det är...

4. Stöd dina resonemang med **cit**at.

"Eleven kan skriva olika slags texter med god språklig variation, välutvecklad textbindning samt väl fungerande anpassning till texttyp, språkliga normer och strukturer." (Lgr. 11. S. 232)

@ Cillalrare

Efter läsningen väljer eleverna ett stycke ur texten och formulerar en frågeställning på liknande sätt som förut. Denna gång ska de öva på att skriva utvecklade svar på frågeställningar enligt mallen ovan. Ex:

“Varför kan inte hjälpkommittén göra någonting?”

För att de bara får ta emot barn. Det har regeringen bestämt. Vuxna flyktingar släpps inte in, om det inte finns särskilda skäl.”

Fråga: Idag har vi en liknande problematik att Sverige tar emot ensamkommande flyktingbarn från Syrien ex. Hur kan det komma sig att barnen kommer själva till Sverige? Varför åker inte hela familjer med?

Svar: Jag tror att det kommer ensamma flyktingbarn till Sverige eftersom att familjerna i länderna som har det svårt kanske inte har råd att köpa biljetter till alla i familjen. Då skickar de sina barn först och jag tror att de hoppas att de själva ska kunna komma efter. I Sverige har vi bestämt att kommunerna ska ta emot barnen och att de har en del rättigheter när de kommer hit.

Migrationsverket skriver bl a att:

“De kommuner som tar emot ensamkommande barn får statlig ersättning för till exempel skola, vård och boende.”

Kapitel 26

Steffi kom tillbaka till ön fast hon trodde att hon var på väg mot Göteborg. Hur kan det komma sig?

Känner du till några sätt att orientera sig efter i naturen?

Kapitel 27

Steffi visste inget om påskkärringar. I trakterna runt Göteborg tänds eldar vid påsk. I många delar av Sverige tänds eldar på Valborgsmässoafton och i Danmark vid St Hans dvs midsommar. Lär er mer om några olika seder i ex. boken “Världens fest”.

Kapitel 28

Jämför dagens skola med den som fanns 1940. Jämför även med andra länders skolsystem från idag.

Kapitel 29

Vad kan Steffis lärare och Märta och Evert sagt till varandra? Dramatisera och försök hitta på hur samtalet gick. Vi vet ju inte hur samtalet var så låt flera prova med olika samtal.

Kapitel 30

I det här kapitlet finns många känslor. Steffi är ledsen och säkert även besviken för att hon inte ska få börja i läroverket. Vilka andra känslor kommer ni på? Ge exempel med hjälp av texten.

Kapitel 31

Akter, för, åra, årtull och toft. Rita en roddbåt och skriv orden där de passar.

Bildgoogla och ta reda på hur en dörj och en makrill ser ut.

Kapitel 32

Boken börjar närma sig sitt slut. Steffi och Nelli vet fortfarande inte om de kommer att få träffa sina föräldrar igen. Steffi har det dessutom väldigt jobbigt med skolkamraterna. Hon skulle gärna vilja fortsätta att gå i skolan efter sommaren men det ser mörkt ut. Eleverna ska fundera på hur de tror att författaren avslutar berättelsen och besvara frågorna:

Hur tror ni att boken kommer att sluta?
Blir det ett lyckligt eller olyckligt slut?
Kommer vi få veta hur det går för föräldrarna?

Låt eleverna använda modellen från kapitel 25 igen, för att besvara frågeställningarna.

Kapitel 33

Diskutera händelsen vid cykelstället. Hade det här kunnat hända idag? Hur skulle du ha handlat om du fanns med i klungan? Diskutera utifrån orden mobbning, gruppträck, hämnd.

Kapitel 34

Varför hyr alla på ön ut sina hus till sommargäster tror du? Vad är det för människor som kommer och bor i husen?

Kapitel 35

Tant Alma berättar om Märtas och Everts dotter Anna- Lisa. Vad tänker du när du hör om det?

Ta reda på mer om tuberkulos på ex. NE.se eller 1177 Vårdguiden

Vad tänker du om tant Almas present till Steffi?

Kapitel 36

Steffi tycker om att gå ut med hunden Putte. Har du något djur i din närhet som betyder mycket för dig?

Kapitel 37

Vad tycker du om det som hände utanför affären? Diskutera!

Vera satt en bit bort och gjorde en krans av maskrosor. Tänk er att det var hon som berättade om det som hände. Skriv hennes berättelse!

Samla ord som beskriver hur Steffi känner sig när hon bestämt sig för att inte gå hem igen.

Kapitel 38

Vad tror du tant Märta har gjort och tänkt under dagen?
Hon stryker Steffi över håret. Vad betyder den gesten?

Vad tänker du om Steffis berättelse om hunden Mimmi?

Kapitel 39

Hur tror ni att Ragnar, den fräknige pojken, hade berättat om händelsen utanför affären för sina föräldrar?

Vilka ord passar nu för Steffis känslor? Samla tillsammans.

Kapitel 40

Vad tyckte du om boken? Motivera ditt svar! Vad tyckte du om slutet? Var det ett lyckligt eller olyckligt slut? Kan en tycka både och? Vad hade du velat få svar på?

Fundera ut en fortsättning på boken. Eleverna kan hitta på svar till de frågor som de tyckte förblev obesvarade i boken.

Låt eleverna skriva en epilog som blickar in en bit i framtiden. Vad hände sen? Samla olika förslag på tavlan med olika möjligheter. Eleverna skriver sedan var sin epilog.

Eller beskriv en person som är i periferin, skriva ett sk tomrumsbrev. Två versioner; antingen är du en person i periferin och skriver till en huvudperson ex

föräldrarna till flickorna eller så skriver man till en person i periferin. Tränar att läsa mellan raderna.

De båda omslagen till boken visar på olika händelser i berättelsen. Välj så många bilder (bildgoogla) ni kan komma på som beskriver olika händelser ur boken. Hjälp åt i klassen. Berätta för varandra vilka händelser ni kommer att tänka på till de olika bilderna.

Det finns tre böcker till om Steffi och Nelli, Näckrosdammen, Havets djup och Öppet hav.

Andra böcker om barn som flyr ensamma och kommer till Sverige är exempelvis Hoppet av Moni Nilsson och Jag är en pojke med tur av Monica Zak.

För förslag om andra böcker som handlar om andra världskriget se vår temalista <http://www.kavlinge.se/upplevaochgora/bibliotek/skolbiblioteken/lararsidor/temalistor.4.3c1e3a3e13cce78e3f46cc2.html>